

YAŞAM BOYU
HEMŞİRELİK

Editörden

Bağımlılık Önleme ve Tedavisine Destek Sağlayan Kurumlar ve Hemşirelerin Rolü

Institutions Providing Support for Addiction Prevention and Treatment and the Role of Nurses

Doç. Dr. Makbule TOKUR KESGİN¹

¹ Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bolu, Türkiye

Eposta: mtkesgin1@gmail.com

Değerli okuyucularımız, dergimizin 2026 yılı ikinci sayısında tekrar sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Toplumsal yapıdaki ve küresel düzendeki değişimler, hemşirelik mesleğinin rol ve sorumluluklarını da sürekli dönüştürmekte; mesleğin görev alanlarına her geçen gün yeni boyutlar eklemektedir. Günümüzde giderek önemli bir halk sağlığı sorunu hâline gelen bağımlılık da hemşirelik bakımının ve uzmanlığının etkin biçimde ele alınmasını gerektiren alanlardan biridir.

Bağımlılık biyopsikososyal ve çevresel yönü olan, uzun süreli tedavi gerektiren kronik bir beyin hastalığıdır. Tedavisi bireyi, aileyi, bireyin yakın çevresini de içine alan multidisipliner bir yaklaşım gerektirmektedir. Bu yönüyle bağımlılıkla mücadele de çok boyutlu ve bütüncül bir yaklaşım gerektirmektedir. Hemşireler de multidisipliner ekip anlayışı içinde, bağımlılığın önlenmesi ve tedavisinden rehabilitasyon sürecine kadar farklı aşamalarda önemli roller üstlenmekte ve bağımlılıkla mücadeleye yönelik hizmet sunan çeşitli kurumlarda görev almaktadır. Bağımlılığın tedavi ve iyileşme süreci uzun süreli destek gerektirebildiğinden, kurumlar arası iş birliği ve bakımın sürekliliği büyük önem taşımaktadır.

Bağımlılık gelişmeden önce risklerin azaltılması, erken fark edilmesi, uygun tedaviye yönlendirme ve tedavi sonrasında bireyin toplumsal yaşama yeniden katılımının desteklenmesi önemlidir. Bu süreçte okullar ve rehberlik servisleri, aile hekimliği birimleri, Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM), Alkol ve Madde Bağımlılığı Araştırma, Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM), Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (ÇEMATEM), Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM), sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve üniversiteler farklı düzeylerde hizmet sunmaktadır. Okul ve toplum temelli kurumlar önleme ve erken fark etmede; SHM ve aile hekimliği birimleri risk değerlendirmesi, danışmanlık ve yönlendirmede; AMATEM ve ÇEMATEM ise profesyonel tedavi ve izlemde önemli sorumluluklar üstlenmektedir. YEDAM ve kendine yardım grupları ise birey ve ailelerin psikososyal destek gereksinimlerinin karşılanmasına ve iyileşme sürecinin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır.

Bu hizmet ağı içerisinde hemşire, bağımlılıkla mücadelede koruyucu sağlık hizmetlerinden rehabilitasyona kadar uzanan süreçte önemli bir role sahiptir. Küresel düzeyde yaygın olan bağımlılık konusunda lisans mezunu her hemşire neler yapılacağını bilmelidir. Clancy ve Fornili (2019) “Hemşirelerin yerel, kurumsal, sistemsel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde etkili bir şekilde yönlendirebilmeleri temel bir gerekliliktir.” ifadesiyle hemşirelerin bu alandaki sorumluluklarının önemine dikkat çekmiştir. Hemşireler; birey ve ailelerin bağımlılık riskini değerlendirir, erken belirtileri fark eder, korumaya yönelik eğitim ve danışmanlık sağlar, tedavi sürecini izleyerek tedaviye uyumu destekler ve gerektiğinde uygun

sağlık hizmetlerine yönlendirir. Rehabilitasyon sürecinde ise nüksün önlenmesine, sağlıklı baş etme becerilerinin geliştirilmesine ve bireyin sosyal yaşama yeniden uyum sağlamasına katkıda bulunur. Böylece hemşireler, birey ile sağlık, sosyal ve toplumsal destek sistemleri arasında sürekliliği sağlayan sağlık profesyonellerinden biri olarak görev yapar.

Kaynaklar

- 1-Tokur Kesgin, M. (Ed.). Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele Koruma, Önleme, Tedavi ve Rehabilitasyon Yönüyle. Antalya: Antalya Nobel Kitabevi. 2024.
- 2-International Nurses Society on Addictions. About us [Internet]. Fort Lauderdale (FL): International Nurses Society on Addictions; [cited 2026 Aug 10]. Available from: <https://intnsa.org/About-us>
- 3-Clancy C, Fornili K. The International Nurses Society on Addictions: Strategic Plan for Global Development to Shape Policy and Strengthen Addictions Nursing Influence. Journal of Addictions Nursing. 2019; 30 (3): 226-31. doi:10.1097/JAN.0000000000000299